

Motion till riksdagen 2025/26:1863

av **Kristoffer Lindberg m.fl. (S)**

Veto vid utökning och nyetablering av friskolor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska ha veto vid utökning och nyetablering av friskolor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det svenska skolsystemet är ett världsunikt marknadsexperiment. I inget annat land har marknadskrafterna tillåtits att härja fritt inom skolväsendet så som i Sverige.

Aktieägares vinstintressen präglar den svenska skolan. I linje med detta råder en i praktiken oreglerad etableringsrätt för friskolor.

Skolinspektionen kan neka en friskola att etablera sig i en kommun men det sker endast i ett fåtal undantagsfall. Kommuner äger rätt att yttra sig över friskoleetableringar, men Skolinspektionen kan välja att lämna yttrandet utan avseende. Det är i ytterst få fall som en friskola stoppas från att etablera sig för att den kommunala skolan hotas.

Det är en i grunden ohållbar ordning att vinstintressen och marknadsintressen ständigt ska trumfa kommuners möjligheter att erbjuda en god utbildning. I det nuvarande systemet kan aktiebolag etablera en skola i en kommun och dränera den kommunala skolan på resurser. Detta kan i sin tur leda till att kommunen tvingas att

lägga ned skolor. Inte sällan är det skolor på landsbygden som blir nedlagda. Konflikten mellan stad och land skärps när marknadskrafternas intressen prioriteras. Det är en ordning som knappast är till gagn för en skola där kunskap, samhörighet och varje elevs möjlighet att få bygga sina drömmars liv ska stå i fokus.

Denna överetablering av skolplatser innebär att de skolor som dimensionerats för ett visst antal elever inte fylls fullt ut. Kommunen har dimensionerat för ett visst antal elever, och det innebär att man förberett för ett visst antal skolbänkar, en viss personalstyrka och en viss täthet i elevhälsan som sedan inte nyttjas i den grad som var planerat. Detta är ingen effektiv användning av samhällets gemensamma skattepengar.

Sverige behöver se till att landets kommuner får starkare verktyg för att freda sina skolor och ta tillvara intresset att bibehålla en god kvalitet i de kommunala skolorna. För att elevernas väl och ve ska stå i fokus, inte aktieägarnas. Därför behövs en kommunal vetorätt vid friskoleetableringar.

Kristoffer Lindberg (S)

Aida Birinxhiku (S)

Daniel Vencu Velasquez Castro (S)

Arber Gashi (S)

Jonathan Svensson (S)

Sofia Skönnbrink (S)

Linnéa Wickman (S)

Adrian Magnusson (S)